

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної
науково–практичної конференції**

**„НАУКА, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО
ОЧИМА МОЛОДИХ”**

Частина 1. Психолого-педагогічний напрям

**19-20 травня 2010 року
м. Рівне**

ББК 72

УДК 001+37+316.3
Н-34

**НАУКА, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО ОЧИМА
МОЛОДИХ: Матеріали III Міжнародної науково-
практичної конференції студентів, педагогів,
психологів та молодих науковців. Частина 1.
Психолого-педагогічний напрям. – Рівне, 2010.– 200 с.**

Програмний комітет:

Постоловський Руслан Михайлович – канд.іст.наук, проф., ректор – **голова оргкомітету**

Поніманська Тамара Іллівна – канд.пед.наук, проф., проректор з наукової роботи РДГУ – **заступник голови оргкомітету**;

Гон Максим Мойсейович – докт.політ.наук, проф.;

Павелків Роман Володимирович – докт.психол.наук, проф.;

Пальчевський Степан Сергійович – докт.пед.наук, проф.;

Сяський Андрій Олексійович – докт.техн.наук, проф.;

Войтович Ігор Станіславович – канд.пед.наук, доц.;

Воробйова Ірина Анатоліївна – канд.пед.наук, доц.;

Галатюк Юрій Михайлович – канд.пед.наук, проф.;

Галуха Любов Юріївна – канд.іст.наук, доц.;

Каштан Сергій Степанович – канд.техн.наук, доц.;

Максимцев Юрій Романович – канд.фіз.-мат.наук, доц.;

Павелків Віталій Романович – канд. психол. наук, доцент

Черніговець Тетяна Іванівна – канд.пед.наук, доц.;

Черній Алла Леонідівна – канд.політ.наук, доц.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 29.04.2010р.)

3.Топалова В.М. Формирование социокультурной компетенции студентов технического вуза (на материале английского языка) : Дис...кад.пед.наук. – К. – 1998. – 168с.

ПСИХОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ КОПІНГУ

Отич Дарія, аспірантка, Бушусьва Т.В., канд. психол. наук, доцент

Інститут соціології, психології та управління Національного педагогічного університету ім.

М.П. Драгоманова

Здатність майбутніх психологів надавати якісну професійну допомогу клієнтам у складних життєвих ситуаціях визначальною мірою залежить від знання ними психологічної сутності копіngu та уміння враховувати ці знання у розробці власних стратегій долаючої поведінки.

У сучасному глобалізованому світі повсякчас збільшується кількість і різноманітність проблемних ситуацій, з якими стикається людина, і які вона повинна вирішувати. Для ефективного їх подолання вона нерідко звертається за допомогою до психолога, який може надати якісну допомогу лише у тому разі, якщо він сам вміє свідомо і з найменшими втратами долати власні складні ситуації, відповідно до їх особливостей та своїх життєвих ресурсів. Оптимізувати роботу психолога з клієнтом у ситуаціях, що потребують подолання, можна, на нашу думку, за умови ознайомлення його з психологічною сутністю копіngu та формування в нього умінь адекватно обирати стратегії долаючої поведінки. Цьому перешкоджають відмінності у розумінні психологами особливостей копіngu та визначенні копінг-стратегій і ресурсів подолання. З метою їх з'ясування ми здійснили психологічний аналіз сучасних підходів до розуміння психологічної сутності копіngu.

У науковій психології поняття „копінг” (подолання) відображає індивідуальний спосіб взаємодії людини з ситуацією, відповідно до її значущості в її житті та психологічних можливостей самої людини. Під «копіngом» маються на увазі когнітивні, емоційні та поведінкові спроби подолання специфічних зовнішніх та/або внутрішніх вимог, що постійно змінюються й оцінюються як напруга, або перевищують ресурси людини щодо їх подолання [2, 511].

Грунтуючись на основному ресурсі, який детермінує обрання тієї чи іншої копінг-стратегії, М. Кондратьєва виділяє три підходи до визначення копіngu. Вони полягають у: 1) підкресленні ролі когнітивних конструктів особистості (Р. Лацарус, С. Фолкман); 2) виокремленні особистісних змінних (П. Коста, Р. Маккрей); 3) аналізі самих ситуацій подолання та їх контексту (Х. Томе).

Залежно від чинників, що зумовлюють вибір стратегії подолання, О. Подобіна виокремлює такі психологічні підходи до розуміння сутності копіngu: 1) *диспозиційний*, за якого вибір копінг-стратегії детермінується стійкими особистісно зумовленими чинниками (С. Епштейн, П.Мейер, Н. Лендлер, Дж. Паркер); 2) *ситуативний*, відповідно до якого копінг розглядається як динамічний процес, що залежить від ситуації та її особливостей (К. Алдвін, Ч. Карвер, С. Фолкман, Р. Лацарус); 3) *інтегративний*, згідно з яким вибір відповідної копінг-стратегії рівною мірою залежить як від особистісних якостей індивіда, так і від ситуації, у якій він перебуває (Р. Кесслер, Р. Моос, Дж. Шефер).

Орієнтуючись на джерело подолання, Н. Відерман та С. Нартова-Бочавер вирізняють у своїх роботах три основні підходи до тлумачення поняття „копінг” [1, 24].

Перший представлено в працях Н. Хаана, де він розглядає копінг у термінах динаміки (є характерним для психоаналітичної школи). Копінг-процеси розуміються як еґо-процеси, спрямовані на продуктивну адаптацію особистості в складних ситуаціях. Функціонування копінг-процесів передбачає залучення моральних, соціальних та мотиваційних структур особистості до подолання проблеми. Цей підхід не набув поширення передусім тому, що його прибічники схильні ототожнювати копінг з його результатом.

Другий підхід, представниками якого є А. Біллінгс та Р. Моос, визначає копінг як риси особистості, що зумовлюють застосування нею відносно стійких варіантів відповіді на ситуацію. Однак, оскільки стабільність способів, що розглядаються, дуже рідко підтверджується емпіричними даними, це розуміння також не набуло великої підтримки серед дослідників.

Згідно з третім підходом, сформульованим Р. Лацарусом і С. Фолкманом, копінг розуміється як динамічний процес, специфіка якого визначається не лише ситуацією, але й стадією розвитку конфлікту зіткнення суб'єкта із зовнішнім світом. Це процес виникнення визначених поведінкових стратегій особистості в результаті переломлення вимог середовища крізь певний особистісний досвід.

Узагальнюючи викладене вище, можна стверджувати, що у сучасній психології склалися різні підходи до визначення сутності копіngu. Всі вони зумовлюються обранням за основу різних чинників копінг-стратегій. Наявність великої кількості означених підходів пояснюється, на нашу думку, неоднозначністю розуміння сутності процесу подолання різними авторами, що ускладнює аналіз та систематизацію їхніх наукових теорій; відсутністю єдиних критеріїв виділення підходів; недостатньою розробленістю теоретичних засад дослідження даної проблеми.

Зважаючи на це, перспективи наших подальших наукових розвідок пов'язуються зі здійсненням психологічного аналізу копінг-стратегій та узагальненням сучасних підходів до їх класифікації.

Список використаних джерел

1. *Нартова-Бочавер С.К.* «Coping Behavior» в системе понятий психологии личности / С.К. Нартова-Бочавер // Психологический журнал. – 1997. – Т. 18. – № 5. – С. 20-30.
2. *Шапар В.Б.* Психологічний тлумачний словник / В.Б. Шапар. – Х.: Прапор, 2004. – 640с.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЇ АГРЕСІЇ ТА АГРЕСИВНОСТІ У ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Павелків В.Р., канд. психол. наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

Актуальність статті зумовлена дослідженням проблеми агресії і агресивності особистості, що на сьогоднішній день залишається гострою і актуальною. У кожної людини самосвідомість розвивається особливо, виходячи із загальних закономірностей психічного розвитку індивіда. Свідомість людини формується в залежності

від багатьох чинників, головним з яких є вплив соціального середовища. Актуальність дослідження агресивності людини полягає в тому, що гармонійно розвинута особистість передбачає наявність у неї певної доли агресивності, яка робить її соціально адаптованою і корисною, у протилежному випадку відбувається втрата індивідуальності, суб'єкт стає пасивним, конформним даючи можливість розвитку агресії.

Протягом століть провідні вчені замислювались над питаннями: чому люди діють агресивно, які заходи необхідно вжити для попередження та взяття під контроль подібної деструктивної поведінки. Наука намагалась з'ясувати, що є руйнівне в людині, які є джерела виникнення зла в індивідуумі, в соціумі, протягом життя всього людського роду. Не випадково, психологія з самого початку свого існування як науки, приділяла і тепер приділяє щонайбільшу увагу феномену людської агресії.

Проблема агресивної поведінки існувала завжди. Агресивна поведінка являється однією із форм реагування на різні негативні в фізичному і психічному відношенні життєві ситуації, викликаючи стрес, фрустрацію та інші стани. Психологічно агресивна поведінка виступає одним із основних шляхів вирішення проблем, зв'язаних зі збереженням індивідуальності, із захистом і зростом відчуттів власної цінності, самооцінки, а також збереження і посилення контролю над істотним для суб'єкта середовищем.

Мета дослідження полягає в своєчасній профілактиці агресивної поведінки, яка дозволяє в значній мірі знизити кількість агресивних проявів людини. Необхідним являється створення спеціалізованих адаптаційних програм, психологічним завданням яких є підготовка до формування навиків самоконтролю та саморегуляції власного емоційного стану в конфліктних ситуаціях.

Аналіз головних підходів до агресії та агресивної поведінки в зарубіжній психології розкриває складний комплекс наук, про що свідчить велика різноманітність в науковій літературі ідей, поглядів, підходів і теорій, присвячених дослідженням генезису агресивності людини.

Протириччя цих підходів створює певну складність в їх систематизації. Черезмірна складність і актуальність даної проблеми розділила вчених, які займалися нею, на декілька напрямків і психологічних шкіл. При цьому різні дослідники по-різному підходять і до класифікації основних напрямків в дослідженні агресії.

Фундатором психологічного напрямку природи агресії є З.Фрейд з його теорією інстинкту. Він, вважає агресивну поведінку вродженою. Способом розрядки З.Фрейд вважає, катарсис – спосіб зниження агресії, який потрібно шукати серед шляхів розрядити внутрішню напруженість, і зменшення спрямування її на інших людей.

Наукове розуміння агресії, її зв'язок з підсвідомістю розвивали такі видатні вчені як Адлер, Конрад, Лоренц.

Засновник індивідуальної психології А.Адлер, рахував, що агресивність являється невід'ємною якістю свідомості, яка в свою чергу організовує діяльність. Агресія розуміється в більш широкому контексті напруження супротивних початків: життя і смерті, любові і війни, об'єкта і суб'єкта. Крім того вчений висловлював теорію, за якою вся відповідна реакція являється свідомою чи несвідомою реакцією людини на примус.

Представник біологічного напрямку К.Лоренц вважав, що джерелом агресії є вроджений інстинкт боротьби за виживання, притаманний як людині так і тварині. Агресивна енергія утворюється в організмі постійно, у повному ритмі й спонтанно, тлумачив свою позицію вчений. Чим більше енергії присутньо в організмі, тим менша сила зовнішніх чинників може спричинити агресивну поведінку. К.Лоренц вважав агресію неминучою, проте мав пропозиції та розробки її послаблення, розглядаючи любов та дружелюбність як основні чинники що блокують агресію.

Кінець 30-х років був охарактеризований появою концепції фрустрації С.Розенцвейга. Вчений на основі аналізу фрустраційних ситуацій, запропонував класифікацію типизацію реакцій на фрустрацію, розробивши проєктивну психологічну методику. Схема „фрустрація-агресія” базується на чотирьох основних поняттях: агресія, фрустрація, гальмування й заміщення.

Одним із перших хто почав розглядати теорію „фрустрації-агресії” є Д.Доллард та Н.Міллер.

Фрустраційна теорія агресії запропонована Д.Доллардом полягала в тому, що фрустрація завжди призводить до агресивної поведінки і, навпаки, агресія є завжди наслідком фрустрації. Фрустраційна теорія є протиставленням концепції потягу, приймаючи агресивну поведінку як ситуативний, а не еволюційний процес. Згідно поглядам дослідника, агресія – це не автоматично виникаючий в організмі людини потяг, а реакція на фрустрацію, маючи на увазі спробу подолання перешкоди на шляху до задоволення потреб, емоційної рівноваги.

На основі зменшення агресивності в стані фрустрації Н.Міллер пізніше вніс першу зміну в теорію, згідно якій фрустрація породжує різні моделі поведінки, і агресія є однією з них. З часом вчений додав механізм зміщення агресії, коли індивід реагує агресивно не по відношенню до фрустратора, а по відношенню до інших людей.

Л.Берковітц на протязі 60-80 рр. вніс найбільш значні і масштабні зміни до теорії „фрустрації-агресії”.

На початковому етапі теорії він вважав, що фрустрація лише створює готовність до агресивних дій, а сама агресія виникає лише тоді, коли на неї діють зовнішні стимули – збудники.

Л.Берковітц, підтримував варіант модифікації обумовленості агресії фрустрацією. Так, він рахував, що відповідь на фрустрацію є сильне емоційне збудження – гнів. В процесі готовності до агресії, її здійсненні і при оціненні наслідків людина часто переживає сильну емоцію гніву, але вчений своїми дослідженнями показав, що не завжди агресія супроводжується гнівом і не всякий гнів призводить до агресії

Можна зробити маленьке заключення, що теорія –фрустрації за Л.Берковітцем, являє собою один з багатьох аверсивних стимулів, який здатен спровокувати агресивні реакції, але не призводить напряму до агресивної поведінки, а лише створює готовність до агресивних дій. Пізніше, Берковітц переглянув і цю теорію, і зробив акцент на емоційні та когнітивні процеси, тобто фрустрація провокує агресію лише тоді, коли вона переживається і усвідомлюється як негативний вплив.

Ще одним реформатором теорії-агресії був відомий вчений А.Зільман. Він стверджував, що агресія зумовлена збудженням. Збудження в свою чергу може підсилюватися, зменшуючи чи підкріплюючи емоційну реакцію.

Теоретики, які вбачають породження агресії у зовнішніх стимулах схиляються до того, що можливо знизити людську агресивність, але усунути всі джерела збудження, які йдуть із навколишнього середовища, неможливо.

Представники групи соціальних теорій природи агресії розглядали агресивність як реакцію на певні соціальні умови. На думку соціобіологів, агресія розвинулась як засіб отримання частки ресурсів і відтак самим забезпечити перевагу роду у природному відборі.

Так, М.Мід відмічала, що існують нації, в яких при певних умовах виховання відсутні агресивні реакції. Тобто, це означає що негативні соціальні умови і умови виховання породжують агресію.

Поведінковий підхід природи агресії розглядали такі вчені – дослідники як А.Бандура і Р.Уолтерс. Вчені опиралися в своїх дослідженнях на вивчення агресивної поведінки підлітків, і були виявлені особливості впливу виховання в сім'ї на агресивність дітей.

А.Бандурою розвивалась теорія соціального научіння як причина агресивності. За його поглядами, агресивність – це засвоєна в процесі соціалізації особистості поведінка, сформована через спостереження дій відповідного характеру та через соціальне підкріплення такої поведінки; вербальне чи невербальне звернення що контролюється іншими людьми.

А.Бандура стверджував, що для виникнення агресії недостатньо щоб суб'єкт був фрустрований і відчував почуття незадоволення, він повинен мати перед собою агресивний приклад – модель для навчання. Вчений твердив якщо люди виховуючі дитину, маючи на увазі педагогів, батьків, проявляють агресивність у повсякденному житті, то і сама дитина буде агресивною.

Р.Берон і Д.Річардсон розглядали агресію як форму соціальної поведінки. На їх думку людська агресивна поведінка здійснюється в контексті соціальної взаємодії, і природу найбільш важливих детермінант агресії потрібно шукати в словах, діях, в спілкуванні з іншими людьми.

Ситуаційні фактори детермінуючи агресію відіграють одну з найвирішальніших ролей у формуванні готовності людини до агресії, а також в ході її реалізації.

Цією проблемою займалися Д.Доллард, Н.Міллер, С.Розенцвейг, Л.Берковітц, А.Зільман та інші розглядали природу агресії з позиції мотивації, роблячи акцент на ситуаційному впливі особливих умов навколишнього середовища, тобто фрустрованих, аверсивних та збуджуючих подій.

Більш кропітливо ситуаційними факторами детермінуючими агресію займався О.Реан. Він вважав, проявлення чи не проявлення агресивності як особистісної якості, завжди являється результатом важкої взаємодії транситуативних і ситуативних факторів. Тобто, коли неагресивна особистість діє агресивно, першопричинами цих дій є ситуація.

Роблячи певний висновок про ситуаційному фактору, можна сказати, що агресія не виникає поза соціальним контекстом, поза певних ситуацій і взаємодії з іншими людьми. Емпірично доведено, що спровокувати агресивну реакцію можуть слова, вчинки, збудники що надходять з зовнішнього середовища.

Дослідження біохімічних факторів теорії агресії є відносно новими, і пов'язані з розвитком таких наук як генетика, біохімія, нейропсихологія та інші. Деякі дослідники – психологи стверджують що агресивність обумовлюється генетикою.

Згідно фізіологічної теорії природи агресії, агресивність пов'язана з високою мірою збудження нервової системи при слабкій дії активного гальмування, тобто порушення балансу між процесами збудження та гальмування.

Узагальнюючи вищесказане можемо констатувати що однією із найважливіших і актуальних проблем сучасного світу рахується агресія. Цікавість цієї проблеми підтверджується збільшенням і розповсюдженням публікацій, присвячених дослідженню людської агресії та агресивності. В багаточисельних дослідженнях були прийняті спроби дізнатись наслідків негативних дій навколишнього середовища на поведінку людини. Таким чином, можна зробити заключення, що в формуванні механізму агресивної поведінки задіяна велика кількість умов та факторів, які по-різному взаємодіють специфічно для кожної окремої людини. І врахування цих специфічних умов і факторів, що задіяні в актуалізації агресивних реакцій людини, можливі тільки при використанні багатоаспектного підходу (соціального, психологічного та ін.) в подальшому вивченні причин прояву агресії у людини.

Аналіз усіх вказаних теорій агресивності поведінки, переконує в існуванні кореляції між основними теоріями агресії, що дозволяє вести мову про агресивну поведінку, як єдиний комплексний психологічний феномен.

Перспективи дослідження полягають в повсякчасному розвитку програм подолання агресії. Також, робота з людьми, суспільством, навчання дітей конструктивним формам поведінки, формуванні навиків самоконтролю та саморегуляції своїх емоційних станів і поведінки, розruzки від напруження і хвилювань, навчання технікам стримування і подавлення агресивних імпульсів, розширенням спектру емоційного реагування і вмінні конструктивної соціальної взаємодії.

Література

1. Адлер А. Индивидуальная психология // История зарубежной психологии.- М.: Наука, 1986.- с. 131-140.
2. Бэрн Р., Ричардсон Д. Агрессия.- СПб.: Питер, 1997.- 336 с.
3. Денисов В.В. Агрессия: Генетический инстинкт или социальный феномен? // В.Холличер. Человек и агрессия – М.: Прогресс, 1975.- с.5-22.
4. К.Лоренц . Агрессия.- М.: Прогресс, 1994.- 342 с.
5. Мид М. Развитие ребенка.- М.: Наука, 1968.-246 с.
6. Реан А.А. Агрессия и агрессивность личности // Психологический журнал.- 1996. Т.17.-№5.-с.3-18.
7. Фрейд З. Психология бессознательного. Сборник произведений.- М.: Просвещение, 1990.- 447 с.
8. Холличер В. Человек и агрессия.- М.: Прогресс, 1975.- 132 с.

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ВИКЛАДАЧА-ПОЧАТКІВЦЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

**Палагнюк В., аспірант, Ямницький В.М., докт.психол.наук, професор
Рівненський державний гуманітарний університет**

В загальному вигляді явище адаптації сприймається як вираження доцільності в побудові і функціонуванні організмів. В якості обов'язкової передумови існування поняття включає в себе взаємодію суб'єкта і середовища. Різні форми адаптації (індивідуальні, видові, бірценотичні) мають свою конкретну форму вираження, тобто спосіб взаємодії живої системи з навколишнім середовищем.

ЗМІСТ

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ НАПРЯМ

Hal Rice, M. Sue Sroda. A Brief History of CTLT at Murray State University	3
Shankovs'ka Vasylyn, Zubilevych Maryna. The training of bachelors at humanitarian university departments in the USA and Great Britain	3
Абібуллаєва С. М. Наукові підходи до вивчення педагогічного мислення в контексті професійного становлення особистості майбутнього вчителя	4
Андронович Л.Н., Дубинина Д.Н. Разнообразие приемов обучения пересказа литературных произведений как средство повышения эффективности формирования у дошкольников связной речи	7
Бакшиш Евеліна, Заредінова Е. Р. Підготовка вчителя до особистісно-орієнтованого виховання молодшого школяра	8
Баланович Ганна, Белешко Д.Т. Розробка методичного посібника: Курс за вибором «Подільність цілих чисел»	9
Баранова С. Н, Стреха Е.А. Ознакомление старших дошкольников с организмом человека в процессе дидактических игр	11
Бекирова Адиле Рустемовна Особенности формирования основ гражданской культуры младших школьников в школах автономной республике Крым	12
Бенедюк Т.М., Зайченко Ю.А., Твердохліб І.А. Використання комп'ютера на уроках математики	15
Берник Іванна, Янцур М.С. Формування професійної спрямованості учнів основної школи з врахуванням соціонічних типів особистості	17
Блащинская И. А. Состояние владения старшими дошкольниками словарем русского и белорусского языков в ситуации близкородственного двуязычия.	18
Богданова Ганна, Ротерс Т.Т. Інтерактивні технології навчання вчителів фізичної культури у післядипломній педагогічній освіті	20
Бородач Татьяна, Дубинина Д.Н. Обогащение и активизация словаря детей дошкольного возраста	21
Бородич Ирина, Горбатова Е.В. Использование книжной иллюстрации как средства развития творчества у детей дошкольного возраста	21
Вербець Олександр, Тарасенко В.І. Соціально-психологічні проблеми поглиблення якості освіти	22
Вербіцький П.М., Кирильчук Ю.В. Методика розвитку технічних здібностей в учнів на заняттях з професійного навчання (за професією токаря)	23
Войтик Т. П., Стреха Е.А. Организация игр с природными материалами детей младшего дошкольного возраста в практике работы дошкольных учреждений	25
Войтович І.С. Використання форумів у педагогічній діяльності.	25
Войтович Оксана Формування міжпредметних компетентностей учнів ЗОШ	27
Галатюк Михайло Дидактичний зміст навчально-пізнавальної компетентності у шкільній освіті.	28
Галатюк Тарас Формування навчальної діяльності у процесі з розв'язування фізичних задач.	30
Ганжа М. Проектування функціональної моделі естетичного виховання молодших школярів засобами дизайну	31
Гаюк Андрій, Сингаївський Д.В. Використання інтерактивних аудіовізуальних засобів у процесі трудового навчання старшокласників	33
Гладун Тетяна Індивідуалізація навчання учнів засобами інформаційних технологій.	34
Гнедко Наталія, Белешко Д.Т. Основні принципи реалізації допрофільної підготовки.	36
Гомонай Іванна, Дичківська І.М. Принципи добору матеріалу з народного декоративно-прикладного мистецтва для роботи з дошкільнятами.	37
Гордєєва Ольга, Вербець В. В. Проблеми підготовки педагогів-балетмейстерів дитячих хореографічних колективів у вищих навчальних закладах.	39
Горобець Т. В. Сучасні технології зі слухання музики в дошкільних навчальних закладах у контексті підготовки до практики студентів педагогічних коледжів.	40
Давидюк Людмила, Янцур Л.А. Формування у дошкільників інтересу до декоративної діяльності за мотивами українських народних промислів.	43
Дмитришина Надія Національне виховання в українській педагогічній думці.	45
Єфремов С.В. Здійснення професійно спрямованої науково – дослідної роботи студентів у наукових гуртках у позааудиторний час у вищих навчальних закладах України у 80–90 роки ХХ століття.	46
Заблюцька Ірина, Гроть Л. В. Особливості навчання монологічного мовлення школярів в середній ЗОШ.	47
Заредінова Е.Р., Алієва Е.Н. Характеристика інноваційних технологій як засіб формування творчої активності учнів.	48

Заячківська М.В. Виховання дітей старшого дошкільного віку в різновікових групах: сучасні теоретико-методичні підходи.	51
Зінченко П.А., Твердохліб І.А. Використання мультимедійних технологій в навчальному процесі під час повторення навчального матеріалу.	52
Зиядинова Рияна, Зарединова Е.Р. Подготовка молодых педагогов к работе с одаренными детьми.	54
Зубілевич М.І., Концимал І.П. Особливості впровадження проектно-методики на уроках англійської мови на початковому ступені навчання в ЗОШ.	55
Зубілевич М.І., Павлуш Наталія. Сугестопедичний підхід до процесу викладання іноземної мови у середній ЗОШ на старшому етапі навчання.	57
Івашенко А.А., Твердохліб І.А. Основні етапи розвитку та використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання.	58
Карпович О. А., Стреха Е. А. Методика ознакомления детей старшего дошкольного возраста с лекарственными растениями.	60
Кашицька Ольга, Малиновська Н.В. Виховання економічної культури у дітей старшого дошкільного віку.	61
Кирильчук Зоряна, Суржук Т.Б. Роль текстологічних знань у навчанні молодших школярів зв'язних висловлювань.	63
Кіясь Аліна, Долинська Л.В. Формування ефективних копінг-стратегій вчителів активними соціально-психологічними методами навчання.	64
Козаченко І.А. Основные характеристики содержательно-процессуального подхода в учебном процессе.	66
Коломієць Н.М. Концепція та засоби особистісно зорієнтованого підходу у навчанні іноземних мов.	68
Колтович О.В., Стреха Е. А. Экологическая сказка как средство формирования экологических представлений у детей старшего дошкольного возраста.	69
Конько Юлія, Самсонок Н.Ф. Критичне мислення – основа формування особистісної позиції дошкільника.	70
Корецька Наталія, Горобаха Н.М. Інтеграція різних видів діяльності як засіб сенсорного виховання дітей третього року життя.	71
Костолович М.І. Зміст, форми й методи активізації творчого потенціалу підлітків у процесі краєзнавчої роботи.	73
Кравчук Тетяна, Павлова Н.С. Сучасні інтерактивні технології у процесі навчання інформатики.	74
Красько Надія, Малиновська Н. В. Педагогічні умови формування усвідомленого ставлення старших дошкільників до своїх прав та обов'язків.	75
Круглик О. В., Коваль В.В. Методика формування методів наукових досліджень у процесі вивчення математики.	77
Крук Сергій Іванович, Козяр Михайло Миколайович. Педагогічні умови формування толерантності у особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій.	79
Кучмистенко Е.Л., І.В.Житко. Взаимодействие детского сада и семьи в процессе математического развития детей старшего дошкольного возраста.	79
Левченко Діна, Тарасенко Г.С. Роль мистецтва у формуванні екологічної свідомості особистості: аксіологічний аспект.	81
Логвинюк Наталія, Бляшевська А. В. Інтерактивні технології формування професійно спрямованої іншомовної комунікативної діяльності майбутніх економістів.	83
Лотоцька Інна, Вербець В.В. Проблеми діагностики соціального потенціалу студентів.	83
Мазурок Оксана, Михальчук Н.О. Педагогічні умови формування професійної компетентності в майбутніх вчителів іноземних мов.	84
Малишевська С., Сингаївський Д.В. Формування профорієнтаційних знань учнів 8-9 класів в процесі трудового навчання з використанням ігрових методів.	86
Матвеєнко А. Н., Стреха Е. А. Народные приметы как средство ознакомления детей старшего дошкольного возраста с природой.	87
Мащенко Вікторія, Суржук Т.Б. Формування мовленнєвої здібності учня початкових класів.	87
Менумерова Фериде, Зарединова Э.Р. Специфика педагогического общения учителя.	90
Мисник С.А., Стреха Е. А. Ознакомление детей старшего дошкольного возраста с птицами ближайшего природного окружения.	91
Мойсюк Русана. Гендерні аспекти виховної діяльності релігійних організацій західної України початку ХХ століття.	92
Мусаєва З.Р. Педагогические условия приобщения детей старшего дошкольного возраста к народным традициям средствами этнографической культуры.	94
Мустафаєва З.И. Эффективные формы взаимодействия дошкольного учреждения и семьи в процессе физического воспитания дошкольников.	96
Ніжегородцев В., Грищенко Г.О. Формування вмінь та навичок у навчально-дослідній роботі	

студентів курсу спеціального фізичного практикуму.	97
Нечай С.П. Нові пріоритети моделі музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів.	98
Носяр О.В., Янцур Л.А. Формування художнього образу в образотворчій діяльності старших дошкільників.	100
Облівач Аліна, Заредінова Е.Р. Засоби навчання нового покоління запит сучасної освіти.	101
Остапчук Вікторія, Бігунова С.А. Використання інтерактивних технологій на молодшому етапі загальноосвітньої школи при вивченні англійської мови.	102
П'янкowska Інна, Голубєва М. О. Провідні тенденції європейської освіти у підготовці учителів у ВНЗ Німеччини.	103
Павелків К.М. Загальна і професійно-педагогічна культура вчителя: сутність та специфіка.	105
Павлова Н.С. Формування компетентної особистості через впровадження у процес навчання веб-квестів.	107
Пічурова Катерина, Сварковська Л.А. Характеристика рухової активності дітей третього року життя.	108
Поліщук Валентина, Кирильчук Ю. В. Формування знань учнів 8-9 класів на заняттях трудового навчання з використанням нетрадиційних уроків.	109
Поліщук Н.В. Особливості реалізації дидактичних принципів при викладанні курсу „Технологічне обладнання харчової промисловості та його експлуатація”.	110
Попчук Олена. Формування професійної культури майбутніх документознавців засобами педагогічних інновацій.	113
Ребенок Е. А., Заредінова Э.Р. Технологія інтерактивного навчання.	115
Романович Ольга, Косарева О. І. Педагогічні умови формування гендерних ролей в процесі соціалізації дітей старшого дошкільного віку.	117
Руль Анна, Янцур М. С. Формування професійних намірів в учнів старшої школи в процесі трудового навчання на основі індивідуального підходу.	118
Русин В., Дичківська І.М. Рухливі ігри як засіб всебічного розвитку дітей дошкільного віку.	120
Савенюк Тетяна, Белешко Д.Т. Методика навчання студентів математичних спеціальностей загальним методом розв'язування планіметричних задач.	120
Семерня О. М., В.В.Пака. Інформаційні підходи організації навчально-пізнавальної діяльності старшокласників з фізики.	122
Семещук Андрій, Янцур М.С. Використання сучасних інформаційних технологій в процесі графічної підготовки молодших спеціалістів технічного напрямку.	126
Сергеева Е.В., Нога И.В. Создание и апробация электронного учебника «Информационные технологии в биологических исследованиях».	127
Смайлова А.С. Розвиток в учнів інтересу до вивчення іноземної мови засобами проблемних завдань.	128
Соломонян Наїра, Косарева О.І. Педагогічні умови формування позитивного я-образу у дітей старшого дошкільного віку.	131
Суботюк Валентина. Проблеми екологічного виховання особистості в історії шкільної освіти і педагогічної думки.	132
Сьох Я. В., Коваль В. В. Методика організації та проведення позакласної роботи у класах з поглибленим вивченням математики.	134
Ткаченко Юлія, Стучинська Н.В. Контроль знань та вмій студентів вищих медичних навчальних закладів засобами інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі вивчення фізико-математичних дисциплін.	135
Тригуб Любов Михайловна. Педагогические аспекты формирования коммуникативной компетентности дошкольников в условиях двуязычия.	137
Тульська Оксана. Самовдосконалення як один із шляхів формування професійної культури майбутніх екологів.	138
Усенко Роман Станіславович. Формування інформаційно-комунікативної компетентності студентів.	140
Устінова Вікторія, Засєкіна Т.М. Особливості критичного мислення як методу навчання в сучасній школі.	141
Федорчук Юлія, Бігунова С. А. Шляхи підвищення швидкості ознайомлювального читання англійською мовою.	142
Фирсова Н., Воловик А.К. Глобализация европейской системы высшего образования.	143
Філіппова Лариса. Методика проведення лекційних занять з хімії для студентів фармацевтичної галузі.	144
Хайруллаева Диляра Энверовна. Теоретические основы ознакомления дошкольников с изобразительным искусством в процессе посещения музея.	146
Харкавців Ірина, Ковальчук В. Ю. Застосування нових інформаційних технологій і засобів навчання як один із напрямів розвитку педагогічної творчості.	148

Хоронжевський О.М. Температурно-повітряний режим навчальних майстерень та гігієнічні вимоги.	150
Чудюк Галина, Вербець В. В. Формування морально-етичного потенціалу студентів в контексті особистісно орієнтованого виховання.	151
Шевцова Наталья Пантелеевна. Педагогическая оценка эмоционального состояния дошкольников в процессе индивидуального подхода.	153
Шкловчик О.А., Стреха Е.А. Экологическое воспитание детей старшего дошкольного возраста в процессе реализации метода проектов.	155
Шкопителько Сільвія, Поніманська Т.І. Педагогічні умови формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку.	156
Шурин Олена. Гуманістична поведінка як невід’ємна особистісна риса майбутніх учителів.	157
Юрчук Олексій, Поніманська Т.І. До проблеми наступності у фізичному вихованні старших дошкільників та молодших школярів.	158
Аджалимова Э. Р., Харахады С.И. Психофизиологические механизмы овладения чтением.	159
Адаманова Ельзара, Заредінова Е.Р. Зміст та сутність поняття «інтерес» у психолого-педагогічній літературі.	161
Багай Б.М., Павелків Р.В. Психологічні особливості розвитку Я-концепції молодшого школяра.	162
Бакал Анатолій. Подолання психологічних бар’єрів як передумова успішної діяльності майбутнього фахівця.	163
Богушевич Татьяна, Горбатова Е.В. Развитие творческих способностей старших дошкольников в условиях кружковой работы.	164
Грицай Яна, Бушусв Т.В. Развитие Я-образу профессионалу на этапе фахової підготовки.	165
Гріньова О.М. Теоретичний аналіз проблеми української ментальності в психологічній літературі.	166
Дук Н.И., Шебеко В.Н. Формирование мотивации двигательной активности дошкольников в условиях игровой деятельности.	167
Илькова Н. В. Развитие познавательных возможностей младших школьников.	168
Карнаух Володимир, Савуляк В.О. Вживання підлітками слабоалкогольних напоїв як чинник формування адикцій.	169
Касаткіна О.В. Психолого-педагогічні умови формування мотивації досягнення студентів на заняттях іноземної мови.	170
Кислинська Ганна, Дейниченко Л.М. Особливості прояву адаптивності студентської молоді залежно від релігійних орієнтацій.	172
Кравцов О.Г. Мотивационной тенденции к агрессии как фактор деливентго поведения несовершеннолетних правонарушителей.	173
Кулаков Р.С. Психологічні аспекти та бар’єри професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці.	174
Лабінська С.М. Розвиток рівня домагань підлітків залежно від типу сімейних відносин.	176
Мазорчук І., Павелків В.Р. Теоретико-методологічні аспекти дослідження агресії та агресивності.	177
Майнінна І.Н. К вопросу о проблеме оценки глубинных индивидуально-психологических характеристик восприятия человека по выражению его лица.	178
Максимов А.А. Компьютерно-игровая зависимость сквозь призму неклассической психологии.	178
Марчук В.А., Павелків Р.В. Психологічні особливості розвитку особистісної рефлексії в пізнавальній діяльності підлітків.	179
Майнінна І.Н. Новый подход к изучению личности: связь экзистенциальных и индивидуально-психологических характеристик личности.	181
Ожоганич М.М., Михальчук Н.О. Складові комунікативної компетенції старшокласників.	182
Отич Дарія, Бушусва Т.В. Психологічна сутність копіngu.	183
Павелків В.Р. Теоретичний аналіз психології агресії та агресивності у зарубіжній літературі.	183
Палагнюк В., Ямницький В.М. Професійна адаптація викладача-початківця педагогічного ВНЗ як психологічна проблема.	185
Ренке Сергій Олександрович. Образ професійного психолога в свідомості студентів.	186
Рябкіна О.К., Пов’якель Н.І. Гендерні особливості формування конфліктної компетенції в юнацькому віці.	188
Сейдаметова С.И. Особенности личности и качество жизни больных в травматологии и ортопеди.	189
Серко Володимир, Руденко Н.М. Психологічні умови розвитку конфліктологічної компетенції студентів.	191
Ходин Виктор, Гордеюк О.В. Влияние внутрисемейных факторов на формирование личности старшего ребенка.	192
Хомич Іванна, Павелків Р.В. Особливості формування ставлення до свого Я в учнів молодшого шкільного віку.	193
Шабалина Виолетта, Бежанова Н.Л. Критериальная характеристика уровня сформированности общеучебных интеллектуальных умений младших школьников на уроках чтения.	194
ЗМІСТ.	197

Наукове видання

„НАУКА, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО ОЧИМА МОЛОДИХ”

**Матеріали IV Міжнародної
науково–практичної конференції
студентів та молодих науковців**

**17–18 травня 2010 року
м. Рівне**

Відповідальний за випуск –
Комп’ютерна верстка –

Формат 60*84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Romans.
Друк різнографний. Ум. друк арк. 32. Замовлення № 97 /1. Тираж 300 прим.

*Віддруковано засобами оперативної поліграфії ПП Самборський І.О.,
вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.*